

Ένα δρομάκι στη Μακρινίτσα

Κίτσου Α. Μακρή

Τό πηλιορείτικο σπίτι δέν είναι θαυμαστό μόνο γιά τήν ωραία του πρόσοψη, γιά τήν καλαίσθητη διακόσμησή του, ἀλλά καί γιά τή διαρρύθμιση τοῦ χώρου του. Λοφία, αἴσθηση καί πεῖρα συνεργάζονται γιά νά δώσουν στό χώρο, πού περιορίζεται ἀπό τό κτίριο, ὅλη του τήν ἀξία. Ἡ κίνηση τοῦ ἀνθρώπου μέσα νά εἶναι ἄνετη καί εὐχάριστη. Ἡ ἀρετή αὐτή, ὅχι μόνο τοῦ πηλιορείτικου ἀλλά γενικά τοῦ ἐλληνικοῦ σπιτιοῦ, εἶναι ἀναγνωρισμένη ἀπό ὅλους. Βένοι καί ντόπιοι σοφοί πολλές φορές μιλοῦν μέ ἐνθουσιασμό γιά τοὺς κατοικίσιμους χώρους, πού ἔγιναν μέ μέτρο τόν ἄνθρωπο. Αὐτό τό μέτρο κρατιέται πρῶτα ἀπ' ὅλα γιά τίς σωματικές ἀναλογίες τοῦ ἀνθρώπου : τό ὕψος τῶν σκαλοπατιῶν, τό ἄνοιγμα τῆς πόρτας, ἡ τοποθέτηση τῶν λαβῶν, εὐκολύνουν τήν ἄνετη χρήση τοῦ σπιτιοῦ. Μά καί τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς οἱ ἀνάγκες ἐξυπηρετοῦνται ἀπό ἕνα χώρο πού οὔτε πολύ μικρός γίνεται, γιά νά πιέζει τήν ψυχή, οὔτε πολύ μεγάλος, ὥστε νά αἰσθάνεται ἄβολα ὁποῖος κυκλοφορεῖ μέσα του. Οἱ ἀναλογίες τοῦ ὕψους μέ τό μήκος καί τό πλάτος, ὁ τρόπος πού δέχεται τό φῶς, σέ συνδυασμό μέ τή διακόσμηση καί τό "ντύσιμο" τοῦ σπιτιοῦ, κάνουν τό σπίτι χαρούμενο.

Θά ἦταν περίεργο ἂν ἡ ἱκανότητα αὐτή περιορίζονταν μόνο στό σπῖτι καί δέν εἶχε κι' ἄλλες ἐκδηλώσεις. Καί στό ὑπαιθρο, μέσα στό χωριό, ὑπάρχουν προβλήματα χώρου πού ἡ λύση τους ἀπαιτεῦσε τήν ἴδιαν ἱκανότητα γιά νά φτάσει σ' εὐτυχισμένο ἀποτελεσμα. Μποροῦμε, μάλιστα, νά ποῦμε πῶς ἐπειδὴ οἱ παράγοντες αὐξάνουν, πολλαπλασιάζονται καί οἱ δυσκολίες. Ὁ φυσικός περίγυρος, οἱ ὑψομετρικές διαφορές, τό εἶδος τῆς βλάστησης, ἡ σύσταση τοῦ ἐδάφους, οἱ οἰκοδόμες πού πρέπει ν' ἀναδειχθοῦν ἢ νά κρυφθοῦν, οἱ κυκλοφοριακές ἀνάγκες, μαζί μέ πολλά ἄλλα, ἀποτελοῦν τά στοιχεῖα πού συνθέτουν τό πρόβλημα στό σύνολό του. Ἀληθινὴ κατάπληξη προκαλεῖ στόν παρατηρητὴ ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ἔλυσαν οἱ παλιοὶ πηλιορεῖτες τέτοια προβλήματα. Κάθε χωριό στό Πήλιο ἔχει ἕνα ἢ περισσότερα σημεῖα, ὅπου ὁ σύγχρονος πολεοδόμος θά εἶχε νά πάρει πολύτιμα μαθήματα. Ἀνάλογα μέ τή λειτουργία κάθε χώρου γίνεται μιά σοφὴ ἐκμετάλλευση ὅλων τῶν δυνατοτήτων πού προσφέρονται καί ρυθμίζονται ἀπλᾶ, πρακτικά καί καλαίσθητα ὅλα τά εἰδικὰ ζητήματα πού προκύπτουν. Στόν Ἅγιο Λαυρέντιο τό πρόβλημα τῆς παρακολούθησης τῆς ὑπαίθριας λειτουργίας στήν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου τοῦ Νέου, βρῆσκει τήν ἰδεώδη λύση

του μέ τό ἀμφιθέατρο πού περιβάλλει τό ἀνατολικό τμήμα τῆς ἐκκλησίας. Ὡς σημειωθεῖ ἀκόμα, πώς τό ἀμφιθέατρο τοῦτο, μιά πού προορίζεται γιά παρακολούθηση λειτουργίας, ἔγινε γιά ὀρθίους. Στή Ζαγορά, ἡ Ἀγία Κυριακή περιβάλλεται ἀπό ἓνα πέταλο κυπαρισσιῶν πού τό σκοῦρο τους περίγραμμα διαγράφεται ἔντονα στό φωτεινό φόντο τοῦ Αἰγαίου. Θά σταθοῦμε κάπως πιο πολύ σ' ἓνα δρομάκι στή Μακρινίτσα πού, χωρίς ὑπερβολή, μπορεῖ νά χαρακτηρισθῇ σάν ἓνα ἀριστούργημα.

Πρὶν προχωρήσουμε στήν περιγραφή τῆς λύσης πού δόθηκε εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐκθέσουμε σύντομα τό πρόβλημα, ὅπως παρουσιάζονταν. Στήν κάτω συνοικία τῆς Μακρινίτσας ὑπάρχουν δύο ἐκκλησίες, τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου καί τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, πού ἀπέχουν μεταξύ τους ἑκατό περίπου μέτρα, μέ διαφορά ὑψομέτρου γύρω στά εἴκοσι μέτρα. Καί οἱ δύο αὐτές ἐκκλησίες βρῆσκονται πάνω στόν ἄξονα πού περνάει τή Μακρινίτσα σ' ὅλο της τό μήκος ἀπό τό χαμηλότερο σημεῖο της ὡς τό ψηλότερο. Μικρές πλατεῖες περιβάλλουν τίς δύο ἐκκλησίες. Ἡ ἀπόσταση, ἀνάμεσά τους, δέν παρουσιάζει ὁμαλή κλίση. Στήν ἀρχή, κατεβαίνοντας, ἡ κλίση εἶναι μεγαλύτερη, ὕστερα λιγοστεύει καί στό τέλος πάλι μεγαλώνει γιά νά καταλήξῃ σ' ἓνα σχεδόν ὀριζόντιο ἐπίπεδο. Ἐπρεπε οἱ δύο ἐκκλησίες νά ἐνωθοῦν μ' ἓνα δρομάκι.

Καί τῶρα θά παρακολουθήσουμε τή λύση πού ἔδωσαν οἱ μακρινιτσιῶτες τεχνῖτες. Ἡ πλακόστρωτη αὐλή τῆς ἐπάνω ἐκκλησίας, τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου, περιβάλλεται ἀπό χαμηλό λιθόχτιστο περιτοίχισμα, πλακόστρωτο κι' αὐτό, πού χρησιμεύει καί γιά κάθισμα. Πρὸς τό μέρος πού ἔπρεπε νά γίνῃ τό δρομάκι ἀφήνεται ἓνα ἄνοιγμα στό περιτοίχισμα. Ἀπό τό ἄνοιγμα αὐτό ξεκινοῦν μερικά σκαλοπάτια πού καταλήγουν σ' ἓνα κατηφορικό καλοκαμωμένο καλντερίμι. Δεξιὰ κι' ἀριστερά, σ' ὅλο τό μήκος τῶν σκαλοπατιῶν καί τοῦ καλντεριμιοῦ, εἶναι χτισμένος πέτρινος τοῖχος. Τέσσερες κολῶνες λιθόχτιστες δεξιὰ κι' ἄλλες τέσσερες ἀριστερά παρακολουθοῦν τά σκαλοπάτια, μέ τήν ἴδια κλιμάκωση ὕψους. Στίς δύο πρῶτες κολῶνες εἶναι τοποθετημένες πήλινες προτομές τοῦ Ρήγα καί τοῦ Διάκου, στίς ἄλλες πήλινες μεγάλες γλάστρες. Καί ἀπό τίς δύο πλευρές τοῦ διαδρόμου ὑψώνονται πυκνές καί μεγαλόπρεπες σειρές κυπαρισσιῶν, δίνοντας ἔτσι καί τό ἀνάλογο ἔφος στήν ἀρτηρία πού ἐνώνει δύο θρησκευτικούς τόπους. Μόλις τελειώσῃ τό καλντερίμι, ἡ κáθοδος συνεχίζεται μέ ἀρκετά σκαλοπάτια. Παρακολουθοῦνται κι' αὐτά /ἀπό τό διπλό λιθόχτιστο περιτοίχισμα, πού μόνο τά τρία τελευταῖα σκαλοπάτια ἀφίνει ἐλεύθερα. Ἐκεῖνα πλαταίνουν, σχηματίζουν ἓνα μικρό τριγωνικό ἐπίπεδο καί ἀφοῦ στρίβουν δυτικά, καταλήγουν στό ὀριζόντιο σχεδόν δρομάκι πού ὀδηγεῖ στόν Ἅγιο Γεώργιο. Ἀκριβῶς στήν κατάληξη αὐτή εἶναι κτισμένη μιά ἀπλή βρυσούλα μέ δροσερό νερό. Ἡ βρύση αὐτή εἶναι ἀκριβῶς στόν ἄξονα τοῦ ἐπίπεδου δρομάκου καί ὑποδέχεται τόν ἄνθρωπο πού κάνει τήν ἀνηφορική διαδρομή πρὸς τήν ἐπάνω ἐκκλησία.

Μιά περιγραφή δέ μπορεί νά δώση οὔτε τήν ἁρμονία τῶν ἀναλογιῶν, οὔτε τῆς προοπτικῆς τίς εὐχάριστες ἀλλαγές πού χαίρεται ὁ ἄνθρωπος καθώς προχωρεῖ, οὔτε τήν ἄνετη κλιμάκωση τοῦ καλντεριμιοῦ πού ἔγινε μέ βάση τόν μέσο ἀνθρώπινο διασκελισμό. Φιλοδοξεῖ ἁπλῶς νά τραβήξῃ τήν προσοχή τοῦ ἀκροατῆ στόν τρόπο μέ τόν ῥυθμό οἱ πλατεῖες τῶν ἐκκλησιῶν, οἱ αὐλές τῶν σπιτιῶν καί οἱ χώροι κυκλοφορίας στά χωριά μας δίνουν ἐκεῖνο τό εὐχάριστο συναίσθημα πού τόσο γοητεύει τόν ἐπισκέπτη.

ΚΙΤΣΟΣ Α. ΜΑΚΡΗΣ

